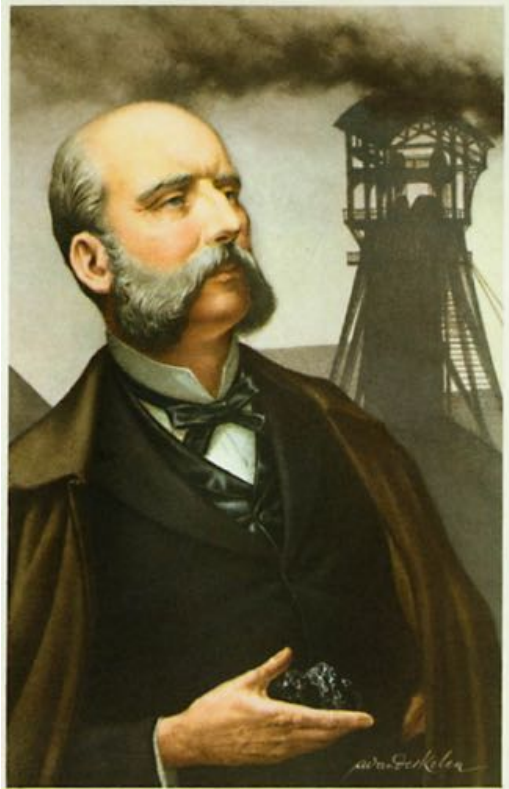

Het jaar van de mijnen (Artikel Euleteul nr. 95, september 2015)

In de voormalige mijnstreek in Limburg wordt dit jaar herdacht, dat vijftig jaar geleden de Limburgse mijnen zijn gesloten. In onze nabijheid is de Staatsmijn Maurits van grote invloed geweest op de (economische) ontwikkeling van Limburg en onze directe omgeving. De beide musea in de gemeente Stein hebben onlangs middels een gezamenlijke tentoonstelling aandacht besteed aan de mijnen. Met betrekking tot dit thema zouden we ook aandacht hebben kunnen besteden aan enkele paters van het MSC, die zich tijdens hun leven in sterke mate hebben ingezet voor het welzijn van de mijnwerkers. Bijvoorbeeld pater Jacobs, die een belangrijke rol heeft gespeeld in de Katholieke Arbeiders Beweging. Dit hebben we niet gedaan. Ons is iets anders opgevallen.

Wie ooit de kasteelruïne van Stein heeft bezocht zal opgevallen zijn, dat op allerlei plaatsen ingekerfde namen en jaartallen te vinden zijn in de mergelmuren. Zo ook op de tweede etage van de donjon. Hier treffen we de volgende namen aan: "Ch. Aug. De Jaer, 15 aout. 1837" en "Amélie De Jaer, 1837". Het betreft hier Charles August DeJaer, geboren te Luik op 7 december 1814, en zijn nicht Amélie Hyacinthe DeJaer, geboren te Luik op 25 mei 1813. Beide personen zijn directe familie van het echtpaar Joseph Maximiliaan Hyacinthe DeJaer, doctor in de geneeskunde te Luik, en Marie Eleonore Christine Grisard. Dit echtpaar heeft op 5 december 1828 kasteel Stein gekocht van Mathias Constantijn, graaf van Wickenburg.

Na het overlijden van Joseph Maximiliaan Hyacinthe DeJaer in 1829 heeft de weduwe in 1850 het nieuwe kasteel laten bouwen en het park laten aanleggen met fraaie bomen en uitheemse planten. Zij verbleef in de winter in Luik, maar vanaf april/mei tot in de late herfst woonde ze in Stein.

Amélie DeJaer is 24 jaar oud, als ze haar naam in de muur graveert. Vier jaar later, op 2 september 1841 is ze getrouwd met de Belgische geoloog André Hubert Dumont, geboren te Luik op 15 februari 1809. Een van de kinderen uit dit huwelijk is Léon André (André) Dumont, geboren te Luik op 9 oktober 1847 en overleden te Brussel op 2 november 1920.

Deze André Dumont is een Belgische geoloog, mijnbouwkundige en hoogleraar geologie en mijnbouw aan de Katholieke Universiteit te Leuven. Hij is er Guillaume Lambert opgevolgd, van wie hij ook leerling is geweest. Vanaf 1877 raakt Dumont gefascineerd door de mogelijkheid dat zich steenkool in de ondergrond van de Kempen bevindt. In 1877 geeft hij een brochure uit waarbij hij beschikt over de gegevens in de boringen in Nederlands-Limburg waar al steenkool is ontdekt. Dumont is ervan overtuigd dat het steenkoolbekken zich verder noordwestwaarts uitstrekt. Hij noemt daarbij de Limburgse Kempen bij naam en spoort Belgische industriëlen aan initiatief te nemen. In de jaren 1880-1890 belet een economische crisis en een forse daling van de steenkoolprijs verdere acties. Dumont is als ingenieur in een Henegouwse mijn aan de slag gegaan om vanaf 1883 les te geven aan de universiteit van Leuven. Zijn colleges over mijnbouwkunde hebben enthousiasme bij zijn leerlingen gewekt. Hij besluit zelf een zoektocht naar steenkool in Limburg te starten en zoekt oud-leerlingen op die financieel sterk staan.

Dumont komt in contact met Louis Jourdain, die boringen in Nederlands-Limburg had gepromoot. Dumont, Jourdain en hun volgelingen komen er vlug achter dat ook anderen met proefboringen willen starten. Jules Urban en Valentin Putsage boren in 1897 in Lanaken. Bovengehaald materiaal wijst er op dat men aan de rand van een steenkoolbekken is terechtgekomen. Moet men nu verder zoeken naar het noorden of het zuiden? Is dit de rand van het Nederlands steenkoolbekken? Dumont stelt voor om in Elen te boren. Jourdain vindt dat te noordelijk maar Dumont krijgt zijn zin. Na vijftien maanden boren is men niet dieper geraakt dan 140 m. De Franse boorfirma geeft er de brui aan en Anton Raky, die een revolutionaire methode heeft ontwikkeld, biedt zich aan. De boorkop die hij gebruikt is voorzien van diamanten tanden die het gesteente verbrijzelt. Water spoelt de stof naar boven die dan wordt geanalyseerd. Eind 1900 legt men de werken op 878 m diepte stop, nadat het boorapparaat het heeft begeven. Putsage heeft intussen van de gemeente Mechelen-aan-de-Maas een terrein gekregen waar hij mag boren. Gelukkig voor Dumont is die poging niet doorgegaan, omdat de geldschietter van Putsage plotseling ziek is geworden en in maart 1901 overleden.

In 1901 sticht Dumont een nieuwe firma met financiële inbreng van Raky. Raky kan Dumont overtuigen niet opnieuw in Elen te boren. Er wordt voor As gekozen dat zuidwestelijk van Elen ligt. Op 1 juni 1901 start men daar, vlak bij de weg naar Opglabbeek. In de nacht van 1 op 2 augustus 1901 ontdekt de in zijn opdracht werkende boormeester Koton de eerste Belgisch-Limburgse steenkool op 541 m diepte. Koton haast zich naar Maastricht en stuurt via Leuven een telegram naar Dumont die met zijn familie met vakantie is in Spa. Het telegram wordt op 2 augustus om 11 uur verzonden. Koton schrijft: *Kohle angebohrt - betrib angestellt - bin mitag erkelenz - gluck auf - Koton*. Dumont reageert rustig en zegt: *"Ik wist dat men ze zou vinden"*. De vreugde in de boortoren slaat over naar de Assenaars. Ze zijn komen kijken en er wordt dagenlang gefeest.

In België en in Frankrijk promoot Dumont nieuwe technieken van mijnontginning. In Leuven richt hij de Vereniging voor Mijnbouwingenieurs op. In de streek van As en Genk is de invloed van Dumont nog steeds merkbaar door ziekenhuizen en scholen, die naar hem zijn genoemd. De André Dumontmijn van Waterschei (Genk) begint met de exploitatie in 1924. Er werken maximaal 6834 mijnwerkers (1949). Deze mijn is begin september 1987 dichtgegaan.

Arjan van de Rest en Jos Drubers

Bronnen:

- *Wikipedia*
- *Jos Drubers: De geschiedenis van kasteel Stein en zijn bewoners*
- *www.genealogieonline.nl*
- *<http://geschiedenisvanbelgie.blogspot.nl/2013/04/historia-album-v-deel-2.html>*